

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริช จังหวัดมหาสารคาม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมุติฐานของการวิจัย
3. ขอบเขตของการวิจัย
4. กรอบแนวคิดของการวิจัย
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
7. สรุปผลการวิจัย
8. อภิปรายผล
9. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริช จังหวัดมหาสารคาม
- 1.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ใน การดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริช จังหวัดมหาสารคาม ที่มีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ

- 1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริช จังหวัดมหาสารคาม

2. สมมุติฐานของการวิจัย

- 2.1 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริช จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
- 2.2 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริช จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรวม และรายค้าน แตกต่างกัน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษามีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริชย์ จังหวัดมหาสารคาม

3.2 ประชากร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริชย์ จังหวัดมหาสารคาม ทั้งหมด 179 หมู่บ้าน จำนวน 716 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริชย์ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 260 คน

3.4 ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่ เดือน เมษายน 2549 ถึงเดือน มีนาคม 2550

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาร์ชิพ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน 6 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การมีส่วนร่วมในการรับประโภช์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้นำชุมชนใน การดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริชย์ จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงาน ขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริชย์ จังหวัดมหาสารคาม ทั้งหมด 6 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงาน ขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทราริชย์ จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบคำถament ชนิดปลายเปิด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม คือ

6.1.1 หาอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยวิธีสัมพันธ์อ่อนตัว (Item-Total Correlation) เป็นรายข้อ

6.1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าความสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ตามวิธีของ cronbach

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.1 สถิติพื้นฐาน

1) การแยกแจงความถี่

2) ร้อยละ

3) ค่าเฉลี่ย (Mean)

4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.2.2 สถิติใช้ทดสอบสมมุติฐาน

1) การเปรียบเทียบรายคู่ (t – test)

2) การหาความแปรปรวนทางเดียว F -test (One-way ANOVA)

7. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอกรุงศรีฯ จังหวัดมหาสารคาม พอสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

7.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

7.1.1 ผู้ตอบแบบสอบถาม คือผู้นำชุมชน ในเขตอำเภอกรุงศรีฯ จังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 260 คน เพศชาย จำนวน 191 คน และเพศหญิง จำนวน 69 คน

7.1.2 อายุส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 35-44 ปี จำนวน 112 คน กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 45-54 ปี จำนวน 70 คน กลุ่มอายุระหว่าง 25-34 ปี จำนวน 40 คน และกลุ่มอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 38 คน

7.1.3 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมปลาย หรือปวช. จำนวน 88 คน ระดับประถมศึกษา จำนวน 61 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 58 คน ระดับปริญญาตรี ขึ้นไป จำนวน 33 คน และระดับอนุปริญญาหรือปวส. จำนวน 20 คน

7.1.4 ค้านอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 160 คน อาชีพรับจ้าง จำนวน 36 คน อาชีพอื่นๆ จำนวน 34 คน และอาชีพค้าขาย จำนวน 30 คน

7.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอทรายวิชัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายค้าน พนว่า มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 1 ค้าน คือ ค้านการมีส่วนร่วมในการรับประโภช์ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ค้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ค้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ค้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ค้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ค้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และสุดท้ายได้แก่ ค้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

7.2.1 ค้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา พนว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พนว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอปัญหาเกี่ยวกับการจัดหารัสดุ อุปกรณ์ ต่างๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล การประชุมร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการสร้างบ้านบุคลากร เพื่อบรรจุเข้าเป็นพนักงานส่วนตำบล และการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอปัญหา เกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณประจำปีขององค์กรบริหารส่วนตำบล และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์ หรือการจัดทำแผนพัฒนา องค์กรบริหารส่วนตำบล และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการจัดทำงบประมาณ

7.2.2 ค้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พนว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พนว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ คือ การได้ร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณาในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล การเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ ในการจัดเก็บรายได้ หรือการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรบริหารส่วนตำบล การได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการในการเสนอโครงการก่อสร้างต่างๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล และการได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการ ในการลดขั้นตอนการให้บริการ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ การเข้าร่วมเป็นกรรมการพิจารณา เกี่ยวกับการสร้างบ้านบุคลากรขององค์กรบริหารส่วนตำบล

7.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ การได้ให้ความสำคัญ และให้ความร่วมมือในการบริการขององค์กรบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ การเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากร เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงานฯลฯ การเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล และการเข้าร่วมดำเนินการในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เช่น โครงการก่อสร้างถนนฯลฯ และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ การร่วมเป็นคณะกรรมการในการเบิกจ่ายเงินตามข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรบริหารส่วนตำบล

7.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ การตรวจสอบเกี่ยวกับนโยบายและแผนพัฒนาต่างๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล การตรวจสอบการทำงานเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนขององค์กรบริหารส่วนตำบล และการขออุดหนุนต่างๆ และตรวจสอบเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล เรื่อง การใช้จ่ายงบประมาณ และอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ คือการเข้าร่วมเป็นกรรมการในการตรวจงานจ้างขององค์กรบริหารส่วนตำบล เช่นการก่อสร้างต่างๆ ภายในหมู่บ้าน และการตรวจสอบเกี่ยวกับการสร้างบ้านบุคลากรเพื่อเด็กตั้งเป็นพนักงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล

7.2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ คือ การที่องค์กรบริหารส่วนตำบล จัดให้มีสวัสดิการแก่ผู้พิการ ผู้ป่วยติดเชื้อเอ็อดส์ ให้การสงเคราะห์แก่คนชรา การที่องค์กรบริหารส่วนตำบล ได้นำข้อเสนอแนะและโครงการที่ประชาชนในหมู่บ้านของท่าน เสนอเข้าบรรจุในแผนพัฒนา และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ การที่องค์กรบริหารส่วนตำบล ได้การดำเนินงานเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานแก่ชุมชน ตรงตามความต้องการของท่าน การที่องค์กรบริหารส่วนตำบล สนับสนุน หรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ และค้านส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน และการออกพับประชาราษฎร์ (อบต.สัญจร) ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เกิดประโยชน์ตามที่ท่านต้องการ

7.2.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมในการประเมิน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเรื่องของการให้บริการประชาชน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โครงการต่างๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เช่น งานก่อสร้างถนน การขุดอกคลองฯลฯ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรบริหารส่วนตำบล เช่น การจัดซื้อ-จัดจ้าง และอยู่ในระดับน้อย 1 ข้อ คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินในการเลื่อนระดับ หรือการเลื่อนชั้นเงินเดือนของพนักงานส่วนตำบล

7.3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม

7.3.1 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท่าวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายค้าน พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโภชณ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

7.3.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอท่าวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายค้าน พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโภชณ์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ในการประเมินผล และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ค้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา

7.3.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอทรายจังหวัดมหาสารคาม ที่มีการศึกษา แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายค้าน พบว่า มีส่วนร่วมใน การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จำนวน 3 ค้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ค้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และด้านการมี ส่วนร่วมในการรับประโลยชน

7.3.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอทรายจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกเป็นรายค้าน พบว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ค้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมี ส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และด้านการมีส่วนร่วมใน การประเมินผล และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ค้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ประโลยชน

8. อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การ บริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอทรายจังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญ ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

8.1 การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอทรายจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตาม

สมมุติฐานของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับเรื่องยศ ปรีดี (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการร่วมกันในการวางแผน โดยมีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มแบบกลุ่มอาชีพ มีการพบปะปรึกษาหารือเพื่อการศึกษาปัญหาและความต้องการร่วมกันในชุมชน เดือนละ 2-3 ครั้ง ด้านการลงทุนในการดำเนินงานในการบริหารส่วนตำบล พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการลงทุน ในการดำเนินงาน โดยมีการจัดตั้งแหล่งทุนของกลุ่มในรูปแบบกลุ่momทรัพย์มากที่สุด และมีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการเสียสละแรงงาน ด้านการตัดสินใจในการทำงานร่วมกันของชุมชน ใน การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยที่สมาชิกสภากองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณ ลักษณะดำเนินการคือ มีการประชุมชี้แจงและวางแผน จัดสรรงบประมาณ โดยให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นใช้ติที่ประชุม โดยร่วมกับสภากองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหา ด้านสมาชิกในชุมชนสามารถตรวจสอบการดำเนินงาน ด้านความสามัคคีและการให้ความร่วมมือ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนตามศักยภาพ สอดคล้องกับ กัคจิรา ปกป่อง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร โดยได้ศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมตัดสินใจ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ด้านการร่วมตรวจสอบ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ นุกูล วัฒนากร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปักครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่า การมีส่วนร่วม ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภากองค์การบริหารส่วนตำบลและการเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการปักครองท้องถิ่น

แต่ไม่สอดคล้องกับ สมบูรณ์ กนกหงส์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษามีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากร ในชุมชน โดยรวมแล้วจำแนกตามสถานภาพ เห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารขององค์การ บริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมแล้วเป็นรายด้าน อยู่ใน ระดับมาก คือ ด้านลักษณะของความเป็นผู้นำ ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ด้าน การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา ด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน

สาเหตุที่การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทรลิขสัมภพ จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็น เพราะว่า ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่อง การแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการ ในการลด ขั้นตอนการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล การเข้าร่วมเป็นกรรมการพิจารณาสรุป บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล การแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการในการเสนอโครงการ เกี่ยวกับการก่อสร้างต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล การเข้าร่วมเป็นกรรมการในการเบิก จ่ายเงินตามข้อมูลัญญาดึงประมวลขององค์การบริหารส่วนตำบล การตรวจสอบเกี่ยวกับ การสร้างบ้านบุคลากรเพื่อแต่งตั้งเป็นพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบล การติดตามและ ประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น การจัดซื้อ-จัดจ้าง การติดตามและประเมินผลโครงการต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น งานก่อสร้าง ถนน น้อยกิน ไป

8.2 จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์การ บริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ กันทรลิขสัมภพ จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมแล้วผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลแตกต่างกัน เป็นไปตามสมนุติฐานของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ กรมการพัฒนา ชุมชน (2519 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ทำให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการสารภี ตำบลเขื่อนขัน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกกลุ่มที่เป็นเพศชายเข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการมากกว่าเพศหญิง ไม่สอดคล้องกับกรณี ชมดี (2524 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ศึกษาเฉพาะกรณี : โครงการ สารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิก ในโครงการต่าง ๆ ทางด้านเศรษฐกิจไม่เกี่ยวข้องกับอายุของสมาชิกแต่อย่างใด แต่มีความ เกี่ยวข้องกับเพศของสมาชิก โดยเพศหญิง เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าเพศชาย

สาเหตุที่ผลการวิจัยออกมานี้เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เพศชายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากกว่าเพศหญิง ในด้านต่างๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโภช์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งปรากฏในผลการวิจัย

8.3 จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอทั้งหมด จังหวัดมหาสารคาม ที่มีอาชญากรรมต่างกัน พบว่า โดยรวม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ไฟศาล เชาวนา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนชาวอำเภอฉะวางต่อการบริหารท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฉะวาง จังหวัดศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารในองค์กรบริหารส่วนตำบลอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ อายุ และการมีตำแหน่งในหมู่บ้าน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม คือ เพศ รายได้ การศึกษา อาชีพ

สาเหตุที่ผลการวิจัยออกมานี้เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่า อาชญากรรมต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโภช์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งปรากฏในผลการวิจัย

8.4 จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอทั้งหมด จังหวัดมหาสารคาม ที่มีความแตกต่างกันด้านการศึกษา พบว่า โดยรวมแล้วผู้นำชุมชนที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมุติฐานของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ กัคจิรา ปักป่อง (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษาและด้านอาชีพ จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ที่แตกต่างกัน แต่ ประชาชน ที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ไฟศาล เชาวนา (2543 : บทคัดย่อ) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารในองค์กรบริหารส่วนตำบลอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ ปัจจัยที่ไม่มี

ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ อายุ และการมีตำแหน่งในหมู่บ้าน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ เพศ รายได้ การศึกษา อาร์พ สาเหตุที่ผลการวิจัยออกมามีนัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาในระดับมัธยมต้น กับระดับอนุปริญญาหรือปวส. มีส่วนร่วมแตกต่างกัน และการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป กับระดับมัธยมปลายหรือปวช. และระดับอนุปริญญาหรือปวส. มีส่วนร่วมแตกต่างกัน ด้าน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป กับระดับประถม ระดับ มัธยมต้น ระดับมัธยมปลายหรือปวช. และระดับอนุปริญญาหรือปวส. มีส่วนร่วมแตกต่างกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การศึกษาในระดับมัธยมต้น กับระดับมัธยมปลายหรือ ปวช. และระดับอนุปริญญาหรือปวส. มีส่วนร่วมแตกต่างกัน การศึกษาในระดับปริญญาตรี ขึ้นไป กับระดับมัธยมปลาย หรือปวช. และระดับอนุปริญญาหรือปวส. มีส่วนร่วมแตกต่างกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโภชน์ การศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือปวส. กับระดับ ประถม ระดับมัธยมต้น ระดับมัธยมปลายหรือปวช. และระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วม แตกต่างกัน ซึ่งปรากฏในผลการวิจัย

8.5 จากการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานขององค์กร บริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอทันทวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่มีความแตกต่างกันด้านอาชีพ พนักงาน โดยรวมแล้วผู้นำชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กร บริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานของผู้วิจัยที่ตั้งไว้ ไม่สอดคล้องกับ นพดล จริยะกุล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระบบที่มีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี : คณะกรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา พนักงาน คณะกรรมการองค์กรบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่ มีอาชีพ เกษตรกรรม มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่อยู่ในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับสูง และคณะกรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สูงกว่าคณะกรรมการบริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีอาชีพ เกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้าง ไม่สอดคล้องกับ กัคจิรา ปกป่อง (2546: บทคัดย่อ) พนักงาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล โดยรวม และรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษาและอาชีพ จะมีความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการบริหารงานขององค์กรบริหาร ส่วนตำบล ที่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมี ส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

สาเหตุที่ผลการวิจัยออกแบบเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์แต่ละคน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน 5 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งปรากฏในผลการวิจัย

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยทำให้สามารถทราบว่า ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอทวีวัฒนา จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นระดับที่ไม่สูง ดังนั้นองค์กรบริหารส่วนตำบล จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนให้มากขึ้น โดยใช้แนวทางส่งเสริมการทำงานตามข้อเสนอแนะ ที่ได้จากการวิจัย เพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

9.1.1 ด้านการเสนอปัญหา ควรส่งเสริม ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวกับ การกำหนดยุทธศาสตร์ หรือการจัดทำแผนพัฒนา องค์กรบริหารส่วนตำบล และการสร้างบุคลากร เพื่อบรรจุเป็นพนักงานส่วนตำบล

9.1.2 ด้านการตัดสินใจ ควรส่งเสริม ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวกับ การพิจารณาสร้างบุคลากรขององค์กรบริหารส่วนตำบล การแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการ ในการลดขั้นตอนการให้บริการ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล และการเสนอโครงการเกี่ยวกับ การก่อสร้างค่างๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล

9.1.3 ด้านการดำเนินการ ควรส่งเสริม ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวกับ การเบิกจ่ายเงินตามข้อบัญญัติงบประมาณขององค์กรบริหารส่วนตำบล โครงการหรือ กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เช่น โครงการก่อสร้างถนน ฯลฯ และ การกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาขององค์กรบริหารส่วนตำบล

9.1.4 ด้านการตรวจสอบ ควรส่งเสริม ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวกับ การสร้างบุคลากรเพื่อแต่งตั้งเป็นพนักงาน ขององค์กรบริหารส่วนตำบล การทำงานจ้าง ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เช่น การก่อสร้างค่างๆ ภายในหมู่บ้าน และการดำเนินงานของ องค์กรบริหารส่วนตำบล เรื่องการใช้จ่ายงบประมาณ

9.1.5 ด้านการรับประโลยน ควรส่งเสริม ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวกับ โครงการอ ก พ บ ป ป ร า ช า น (อบต.สัญจร) ขององค์กรบริหารส่วนตำบล และการสนับสนุน หรือจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความรู้ และด้านส่งเสริมการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน

9.1.6 ด้านการประเมินผล ควรส่งเสริม ให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เกี่ยวกับ การปฏิบัติงานขององค์กรบริหารส่วนตำบล เรื่องของการให้บริการประชาชน การใช้จ่าย งบประมาณขององค์กรบริหารส่วนตำบล เช่น การจัดซื้อ-จัดจ้าง และการเดือนระดับ หรือ การเดือนชั้นเงินเดือน ของพนักงานส่วนตำบล

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

○ 9.2.1 ควรกำหนดให้ประชาชน ในเขตอำเภอ กันทรลิข จังหวัดมหาสารคาม เป็นประชากรในการวิจัย

9.2.2 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับสิ่งที่พนักงานวิจัยครั้งนี้ ที่พบว่า การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ที่มีค่า $\bar{X}$ ระดับต่ำ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมี ส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY